

331**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾**

z dnia 14 lutego 2005 r.

w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych

Na podstawie art. 81 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001 i Nr 273, poz. 2703) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) organizację placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym organizację placówek wielofunkcyjnych, działania na rzecz realizacji praw dziecka, procedury kwalifikowania, kierowania dziecka do placówki i jego powrotu do rodziny, a także warunki korzystania z wolontariatu w tych placówkach i wymagania wobec wolontariuszy;
- 2) liczbę dzieci pozostających pod opieką jednego wychowawcy lub innego specjalisty w czasie ich pobytu w placówce oraz poza placówką w zależności od organizacji pracy i potrzeb dzieci;
- 3) obowiązującą dokumentację dotyczącą dziecka oraz sposób jej prowadzenia;
- 4) standardy usług świadczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 5) standard opieki i wychowania obowiązujący w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 6) kwalifikacje zatrudnianych pracowników i kwalifikacje dyrektora, kierownika, pracowników pedagogicznych oraz innych pracowników o specjalistycznych kwalifikacjach zawodowych zapewniających zaspokojenie potrzeb dziecka w placówce.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu mowa jest o:

- 1) całodobowej opiece — należy przez to rozumieć zaspokajanie potrzeb życiowych dziecka zgodnie z ustalonym w rozporządzeniu standardem opieki i wychowania oraz standardami usług opiekuńczo-wychowawczych, jeżeli potrzeby te stale lub okresowo nie mogą być zaspokajane w domu rodzinnym;
- 2) doraźnej opiece — należy przez to rozumieć krótkotrwałą opiekę całodobową, której celem jest opracowanie diagnozy dotyczącej w szczególności poziomu rozwoju poznawczego i emocjonalnego dziecka, jego stanu zdrowia, związków z rodziną

i rówieśnikami, z uwzględnieniem wskazań wychowawczych i dydaktycznych;

- 3) dziennej opiece — należy przez to rozumieć wspieranie rodziny przez objęcie dziecka działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi i edukacyjnymi;
- 4) hostelu — należy przez to rozumieć część organizacyjną placówki opiekuńczo-wychowawczej dysponującą bazą noclegową i zapewniającą opiekę wychowawczą, czynną przez całą dobę, wykorzystywaną w sytuacjach kryzysowych, kiedy dziecko ze względów rodzinnych musi czasowo zamieszkać poza swoją rodziną za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych albo kiedy rodzina musi czasowo uzyskać schronienie;
- 5) podmiocie prowadzącym — należy przez to rozumieć jednostkę samorządu terytorialnego lub podmiot uprawniony, o którym mowa w art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 6) rodzinach zaprzyjaźnionych — należy przez to rozumieć rodziny obce, których członkowie wspierają działania wychowawcze placówki opiekuńczo-wychowawczej w zakresie życia rodzinnego.

§ 3. 1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza w zakresie opieki nad dzieckiem współpracuje z powiatowym centrum pomocy rodzinie, zwanym dalej „centrum pomocy”, oraz z rodziną dziecka, a w zakresie życia rodzinnego — z rodzinami zaprzyjaźnionymi.

2. Placówka opiekuńczo-wychowawcza może specjalizować się w opiece nad dziećmi o szczególnych potrzebach.

3. W placówce opiekuńczo-wychowawczej mogą przebywać dzieci niepełnosprawne, jeżeli nie ma uzasadnionych przeciwwskazań.

4. Placówka opiekuńczo-wychowawcza przygotowuje dzieci do samodzielnego życia.

§ 4. 1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego, zwana dalej „placówką interwencyjną”, zapewnia dziecku:

- 1) doraźną opiekę na czas trwania sytuacji kryzysowej;
- 2) dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- 3) opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie adopcyjnej

¹⁾ Minister Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej — zabezpieczenie społeczne, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 265, poz. 2643).

albo zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego albo socjalizacyjnego;

- 4) dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej odpowiedniej do zaburzeń i odchyłeń rozwojowych lub specyficznych trudności w uczeniu się.

2. Placówka interwencyjna przyjmuje dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego rozpoczęcia sprawowania opieki i wychowania.

3. Do placówki interwencyjnej są przyjmowane dzieci od 11. roku życia na podstawie rozstrzygnięcia sądu w sprawach opiekuńczych, niezależnie od miejsca zamieszkania. W wyjątkowych przypadkach do placówki interwencyjnej mogą być przyjmowane dzieci młodsze.

4. Placówka interwencyjna może specjalizować się w opiece nad niemowlętami przygotowywanymi do adopcji.

5. Placówka interwencyjna sporządza diagnozę psychologiczno-pedagogiczną dziecka i diagnozę jego sytuacji rodzinnej oraz ustala wskazania do dalszej pracy z dzieckiem.

6. Placówka interwencyjna informuje centrum pomocy o przebywających w niej dzieciach.

7. Pobyt dziecka w placówce interwencyjnej nie może trwać dłużej niż 3 miesiące. W przypadku gdy postępowanie sądowe w sprawie uregulowania sytuacji prawnej dziecka jest w toku, pobyt w placówce interwencyjnej może być przedłużony, nie dłużej jednak niż o 3 miesiące.

8. Placówka interwencyjna może prowadzić hostel.

§ 5. 1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego, zwana dalej „placówką rodzinną”:

- 1) tworzy jedną, wielodzietną rodzinę dla dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej;
- 2) wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;
- 3) umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;
- 4) zapewnia dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych;
- 5) ustala zasady kontaktów dziecka z rodzicami w porozumieniu z sądem, centrum pomocy i ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym.

2. Placówka rodzinna współpracuje z ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym i centrum pomocy w celu sprawowania lepszej opieki nad dzieckiem i jego wychowania.

§ 6. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, zwana dalej „placówką socjalizacyjną”:

- 1) zapewnia dziecku opiekę całodobową i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby;
- 2) zapewnia zajęcia wychowawcze, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym — odpowiednią rehabilitację i zajęcia specjalistyczne;
- 3) zapewnia dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych;
- 4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach opieki zastępczej;
- 5) pracuje z rodziną dziecka;
- 6) organizuje dla swoich wychowanków odpowiednie formy opieki w środowisku, grupy usamodzielniające oraz kontakt z rodzinami zaprzyjaźnionymi;
- 7) może prowadzić hostel.

§ 7. 1. Placówka wielofunkcyjna zapewnia dziecku dzienną i całodobową opiekę oraz wychowanie, realizując zadania przewidziane dla placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego, typu interwencyjnego i socjalizacyjnego, a także łączyienne i całodobowe działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i rodzinę dziecka.

2. Placówka wielofunkcyjna pracuje z rodziną dziecka w celu usprawnienia jej umiejętności opiekuńczo-wychowawczych.

3. Placówka wielofunkcyjna może prowadzić hostel.

§ 8. 1. Placówką interwencyjną, socjalizacyjną i wielofunkcyjną, zwaną dalej „placówką”, oraz placówką rodzinną kieruje dyrektor.

2. Dyrektor placówki rodzinnej jest jednocześnie wychowawcą. W razie jego nieobecności placówką rodzinną kieruje osoba wyznaczona przez podmiot prowadzący, w uzgodnieniu z dyrektorem.

3. Wychowawca placówki opiekuńczo-wychowawczej organizuje pracę z grupą dzieci oraz pracę indywidualną z dzieckiem.

4. Wychowawca, kierujący procesem wychowawczym dziecka, realizuje zadania wynikające z indywidualnego planu pracy oraz pozostaje w stałym kontakcie z rodziną dziecka, przy czym jeden wychowawca kieruje procesem wychowawczym nie więcej niż 8 dzieci.

5. W placówce rodzinnej wychowawca może łączyć funkcje administracyjne i obsługi.

6. Pracownik socjalny pracuje z rodziną dziecka, rozpoznaje jego sytuację rodzinną, utrzymuje kontakt z instytucjami wspierającymi tę rodzinę, inicjuje działania niezbędne do unormowania sytuacji rodziny i umożliwienia powrotu dziecka do rodziny.

7. Psycholog lub pedagog przygotowuje diagnozę indywidualną dziecka, prowadzi zajęcia terapeutyczne oraz poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne dla rodziców dzieci przebywających w placówce.

8. Opiekun dziecięcy opiekuje się dzieckiem do lat trzech oraz dzieckiem niepełnosprawnym.

9. Pracę wychowawcy wspierają pracownicy, których zatrudnienie wynika z potrzeby organizowania zajęć terapeutycznych oraz zapewnienia dzieciom prawidłowej opieki i bezpieczeństwa.

10. Placówka utrzymuje kontakt z pracownikami socjalnymi ośrodka pomocy społecznej właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka w celu uzyskania informacji o jego sytuacji rodzinnej.

§ 9. 1. W placówce działa stały zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, zwany dalej „stałym zespołem”.

2. Stały zespół dokonuje okresowej oceny sytuacji dziecka w celu:

- 1) ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka;
- 2) analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną;
- 3) modyfikowania indywidualnego planu pracy;
- 4) zgłaszania do ośrodka adopcyjno-opiekuńczego dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą adopcję;
- 5) oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb;
- 6) oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce;
- 7) informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w innej placówce działającej na podstawie odrębnych przepisów dotyczących kształcenia i opieki zdrowotnej, takiej jak: ośrodek socjoterapii, ośrodek wychowawczy, ośrodek leczniczo-wychowawczy.

3. Stały zespół dokonuje okresowej oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb, nie rzadziej niż co pół roku.

4. W skład stałego zespołu wchodzi:

- 1) dyrektor placówki lub osoba przez niego wyznaczona;
- 2) pedagog, psycholog oraz pracownik socjalny, jeżeli są zatrudnieni w placówce;

3) wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka.

5. W skład stałego zespołu mogą wchodzić inne osoby, w szczególności lekarz i pielęgniarka.

6. W celu uzyskania wiedzy o sytuacji socjalnej i prawnej oraz rodzinnej dziecka do udziału w posiedzeniu stałego zespołu są zapraszani przedstawiciele: sądu właściwego ze względu na miejsce położenia placówki, właściwego centrum pomocy, ośrodka pomocy społecznej, Policji, służby zdrowia, instytucji oświatowych, ośrodka adopcyjno-opiekuńczego oraz organizacji społecznych statutowo zajmujących się problematyką rodziny i dziecka, a także mogą być zaproszone osoby bliskie dziecku.

7. Po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka stały zespół formułuje na piśmie wnioski dotyczące zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce.

8. Na podstawie wniosku, o którym mowa w ust. 7, dyrektor placówki informuje sąd o zaistnieniu podstaw do powrotu dziecka do rodziny naturalnej albo — wobec niemożności powrotu dziecka do rodziny naturalnej — podejmuje starania zmierzające do umieszczenia dziecka w rodzinie przysposabiającej, rodzinie zastępczej lub w placówce rodzinnej.

9. Na wniosek wychowawcy lub dyrektora, po osiągnięciu opinii stałego zespołu, dziecka i jego rodziców oraz centrum pomocy w powiecie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w placówce, powiat może przenieść dziecko do innej placówki tego samego typu.

10. O przeniesieniu dziecka umieszczonego w placówce na podstawie orzeczenia sądowego powiat informuje właściwy sąd.

§ 10. 1. W placówce rodzinnej okresowej oceny sytuacji dziecka dokonuje dyrektor w porozumieniu z właściwym ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym.

2. Dyrektora placówki rodzinnej w sporządzaniu indywidualnego planu pracy wspiera ośrodek adopcyjno-opiekuńczy.

3. Przepisy § 9 ust. 7—10 stosuje się odpowiednio.

§ 11. 1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza realizuje z dzieckiem indywidualny plan pracy.

2. Wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej niezwłocznie opracowuje przy udziale dziecka indywidualny plan pracy w porozumieniu z psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym, a także innymi specjalistami.

3. Indywidualny plan pracy jest opracowywany na podstawie informacji dotyczących dziecka zawartych w dokumentach, o których mowa w § 17, analizy procesu zmian rozwoju psychicznego i fizycznego dziecka

w czasie pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej oraz oceny efektów pracy socjalnej prowadzonej z jego rodzicami.

4. Indywidualny plan pracy uwzględnia w szczególności wiek, możliwości psychofizyczne dziecka, jego sytuację rodzinną i przebieg procesu przygotowania dziecka do usamodzielnienia.

5. W indywidualnym planie pracy uwzględnia się działania krótkoterminowe i długoterminowe.

6. Indywidualny plan pracy jest modyfikowany w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka, nie rzadziej jednak niż co pół roku.

§ 12. 1. Dzieci przebywające w placówce mogą tworzyć samorząd.

2. Organizację samorządu określa regulamin uchwalony przez dzieci przebywające w placówce.

3. Opiekuna samorządu wybierają dzieci spośród pracowników zatrudnionych w placówce.

4. Samorząd może przedstawiać dyrektorowi placówki wnioski i opinie we wszystkich sprawach dotyczących funkcjonowania placówki.

§ 13. 1. Szczegółową organizację placówki opiekuńczo-wychowawczej, a także specyfikę i zakres sprawowanej opieki określa regulamin placówki.

2. Regulamin opracowuje dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej w porozumieniu z centrum pomocy.

3. Z regulaminem zaznajamia się dzieci przebywające w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

§ 14. 1. Do placówki opiekuńczo-wychowawczej dziecko kieruje powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, posiadający miejsce w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

2. Jeżeli powiat nie może skierować dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej z powodu braku odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub z powodu braku miejsca w takiej placówce niepublicznej na jego terenie, zwraca się do innego powiatu z wnioskiem o skierowanie dziecka do odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej.

3. Powiat wydaje skierowanie do placówki opiekuńczo-wychowawczej w porozumieniu z dyrektorem tej placówki.

4. W uzasadnionych przypadkach przyjęcie dziecka na pobyt krótkotrwały bez skierowania do placówki opiekuńczo-wychowawczej może nastąpić na prośbę dziecka, na wniosek jego rodziców lub opiekunów prawnych.

5. Placówki opiekuńczo-wychowawcze przyjmują bez skierowania oraz bez uzyskania zgody przedsta-

wicieli ustawowych lub bez orzeczenia sądu każde dziecko w wieku poniżej 13. roku życia i zapewniają mu opiekę do czasu wyjaśnienia sytuacji dziecka w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki — na polecenie sędziego, doprowadzone przez Policję, szkołę lub osoby stwierdzające porzucenie dziecka, zagrożenie jego życia lub zdrowia.

6. Przyjęcie niemowlęcia do placówki, o której mowa w § 4 ust. 4, następuje bez skierowania oraz bez orzeczenia sądu. Zgłoszenia dokonują oddziały noworodkowe, oddziały pediatryczne, ośrodki adopcyjne, Policja oraz inne osoby i organizacje upoważnione na podstawie odrębnych przepisów.

7. Podstawą skierowania do placówki opiekuńczo-wychowawczej jest orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo wniosek rodziców lub opiekunów prawnych o umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

8. O skierowaniu dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej centrum pomocy powiadamia sąd, który wydał orzeczenie o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

9. Przy kwalifikowaniu dziecka do placówki rodzinnej uwzględnia się odpowiednią różnicę wieku między dzieckiem a dyrektorem placówki rodzinnej tak, aby usamodzielnienie dzieci umieszczonych w tej placówce nastąpiło przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez dyrektora placówki rodzinnej.

§ 15. 1. Przyjmowanie dzieci do placówek odbywa się przez całą dobę.

2. Dyrektor placówki, do której zostało przyjęte dziecko w trybie określonym w § 16, powiadamia o tym fakcie niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin, właściwy sąd oraz centrum pomocy.

3. Centrum pomocy wspólnie z dyrektorem placówki podejmuje niezbędne działania zmierzające do uregulowania sytuacji dziecka.

§ 16. 1. W miarę posiadania wolnych miejsc, jednakże w liczbie nie większej niż 15 % miejsc przeznaczonych dla dzieci objętych całodobową opieką, dyrektor placówki może przyjmować, celem objęcia taką opieką, dzieci na wniosek ich rodziców lub opiekunów prawnych.

2. O przyjęciu dziecka do placówki w przypadku, o którym mowa w ust. 1, dyrektor placówki informuje centrum pomocy.

3. Po przyjęciu dziecka do placówki w przypadku, o którym mowa w ust. 1, stały zespół niezwłocznie dokonuje oceny sytuacji dziecka.

4. Centrum pomocy powiadamia właściwy sąd i szkołę o umieszczeniu dziecka w placówce.

§ 17. 1. Do skierowania do placówki opiekuńczo-wychowawczej załącza się:

- 1) odpis aktu urodzenia dziecka, a w przypadku sierot lub półsierot również odpis aktu zgonu zmarłego rodzica;
- 2) orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo wniosek rodziców o umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej;
- 3) dostępną dokumentację o stanie zdrowia dziecka;
- 4) dokumenty szkolne, w szczególności świadectwo szkolne, karty szczepień;
- 5) kwestionariusz aktualnego rodzinnego wywiadu środowiskowego wraz ze szczegółowym opisem sytuacji dziecka oraz dokumentację dotychczasowych działań podjętych wobec dziecka i rodziny.

2. Dziecko z placówki opiekuńczo-wychowawczej do innej placówki przewozi ta placówka, w której dziecko przebywało.

3. Doprowadzenie do placówki opiekuńczo-wychowawczej małoletniego skierowanego na podstawie orzeczenia sądu regulują odrębne przepisy.

§ 18. 1. Przy kierowaniu do placówki opiekuńczo-wychowawczej nie powinno rozdzielać się rodzeństwa.

2. Cięża małoletniej nie stanowi powodu odmowy wydania skierowania i przyjęcia do placówki opiekuńczo-wychowawczej.

§ 19. 1. Powrót dziecka do rodziny następuje:

- 1) okresowo na podstawie wniosku stałego zespołu o zaistnieniu podstaw powrotu dziecka do rodziny i gdy sąd przychyli się do tego wniosku;
- 2) w przypadku orzeczenia sądu o zakończeniu pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

2. Dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej w sytuacji, o której mowa w ust. 1, zawiadamia rodziców lub opiekunów prawnych, którzy osobiście odbierają dziecko z placówki opiekuńczo-wychowawczej.

3. W sytuacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1, dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej zawiera z rodzicami lub opiekunami prawnymi dziecka umowę określającą warunki okresowego powrotu dziecka do rodziny, a w szczególności zobowiązanie do realizacji przez dziecko obowiązku szkolnego oraz zobowiązanie dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej do współpracy z rodzicami lub opiekunami prawnymi dziecka przebywającego okresowo poza placówką w zakresie wykonywanych przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

§ 20. 1. W przypadku samowolnego opuszczenia placówki opiekuńczo-wychowawczej przez dziecko lub niezgłoszenia się dziecka w wyznaczonym terminie po usprawiedliwionej nieobecności, dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej:

- 1) przeprowadza postępowanie wyjaśniające;
- 2) powiadamia o tym fakcie w ciągu 24 godzin rodziców, opiekunów prawnych dziecka, Policję, sąd rodzinny nadzorujący wykonanie orzeczenia oraz centrum pomocy.

2. W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej stały zespół ocenia zasadność dalszego pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej i kieruje sprawę do centrum pomocy lub sądu, który wydał orzeczenie o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

§ 21. 1. Działalność placówki opiekuńczo-wychowawczej może być uzupełniana wykonywaniem przez wolontariuszy świadczeń odpowiadających świadczeniu pracy, których celem jest w szczególności:

- 1) rozszerzenie zakresu opieki nad dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) wsparcie pracy wychowawców przez organizowanie kół zainteresowań i rozwijanie indywidualnych zdolności dzieci.

2. Wolontariuszem w placówce opiekuńczo-wychowawczej może być osoba:

- 1) pełnoletnia;
- 2) która oświadczy, że jest niekarana;
- 3) poinformowana przez dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej o specyfice pracy wychowawczej i konieczności zachowania tajemnicy w sprawach dotyczących dzieci znajdujących się w tej placówce;
- 4) ubezpieczona przez dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe podczas pracy.

3. Wolontariusz wykonuje świadczenia odpowiadające świadczeniu pracy pod nadzorem dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej lub wyznaczonego przez niego wychowawcy.

4. Porozumienie, które zawiera dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej z wolontariuszem, określa:

- 1) zakres, sposób i czas wykonywania przez wolontariusza świadczeń;
- 2) zobowiązanie wolontariusza do działania w porozumieniu z osobami, o których mowa w ust. 3;
- 3) zobowiązanie wolontariusza do zachowania tajemnicy w sprawach dotyczących dzieci znajdujących się w placówce opiekuńczo-wychowawczej;
- 4) postanowienie o możliwości jego rozwiązania.

5. Na prośbę wolontariusza dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej wydaje mu pisemną opinię o wykonywaniu świadczeń odpowiadających świadczeniu pracy na rzecz tej placówki.

§ 22. 1. Liczba dzieci pozostających pod opieką jednego wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej musi być odpowiednia do potrzeb dzieci oraz rodzaju prowadzonych zajęć.

2. W placówce opiekuńczo-wychowawczej w czasie zajęć odbywających się na jej terenie pod opieką jednego wychowawcy może przebywać do 10 dzieci, a w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa do 14 dzieci, nie więcej niż 14 dzieci.

3. W placówce opiekuńczo-wychowawczej w czasie zajęć specjalistycznych pod opieką jednego specjalisty może przebywać jedno lub nie więcej niż 6 dzieci; z jednym dzieckiem lub z grupą dzieci może pracować więcej niż jeden specjalista.

4. W czasie zajęć odbywających się poza terenem placówki opiekuńczo-wychowawczej pod opieką jednego wychowawcy nie może przebywać więcej niż 14 dzieci, a w przypadku dzieci do lat trzech lub dzieci niepełnosprawnych nie więcej niż 3 dzieci.

5. W godzinach nocnych w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa do 14 dzieci, opiekę sprawuje jeden wychowawca, a w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa powyżej 14 dzieci opiekę sprawuje co najmniej dwóch pracowników, w tym jeden wychowawca, natomiast w przypadku, gdy warunki lokalowe nie pozwalają na szybki kontakt wychowawcy z dzieckiem, liczba wychowawców sprawujących opiekę w placówce opiekuńczo-wychowawczej musi gwarantować bezpieczeństwo każdego dziecka.

6. Dziecku przysługuje indywidualna opieka, szczególnie w trudnych dla niego sytuacjach.

§ 23. 1. W placówce interwencyjnej dla każdego dziecka prowadzi się:

- 1) indywidualny plan pracy;
- 2) kartę pobytu, która zawiera uzupełnianą co dwa tygodnie ocenę relacji dziecka z rodzicami, funkcjonowania społecznego dziecka w tej placówce i poza nią, nauki szkolnej dziecka, samodzielności dziecka, jego stanu emocjonalnego, stanu zdrowia dziecka oraz informację o szczególnych potrzebach dziecka i znaczących dla dziecka wydarzeniach;
- 3) kartę udziału w zajęciach specjalistycznych z opisem ich przebiegu;
- 4) arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych.

2. W placówce socjalizacyjnej i wielofunkcyjnej dla każdego dziecka prowadzi się:

- 1) indywidualny plan pracy;
- 2) kartę pobytu, która zawiera uzupełnianą co miesiąc ocenę relacji dziecka z rodzicami, funkcjonowania społecznego dziecka w tej placówce i poza nią, nauki szkolnej dziecka, samodzielności dziecka, jego stanu emocjonalnego, stanu zdrowia dziecka, oraz informację o szczególnych potrzebach dziecka i znaczących dla dziecka wydarzeniach;
- 3) kartę udziału w zajęciach specjalistycznych z opisem ich przebiegu;
- 4) arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych.

3. W placówce rodzinnej dla każdego dziecka prowadzi się:

- 1) indywidualny plan pracy;
- 2) kartę pobytu, która zawiera uzupełnianą co miesiąc informację o znaczących dla dziecka wydarzeniach, w tym o postępach w nauce szkolnej, stanie zdrowia dziecka oraz ocenę aktualnej sytuacji dziecka.

§ 24. 1. Dzieciom w placówce opiekuńczo-wychowawczej zapewnia się:

- 1) wyżywienie dostosowane do ich potrzeb rozwojowych;
- 2) dostęp do opieki zdrowotnej;
- 3) dostęp do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych i rewalidacyjnych;
- 4) wyposażenie w:
  - a) odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb,
  - b) zabawki odpowiednie do wieku rozwojowego,
  - c) środki higieny osobistej;
- 5) zaopatrzenie w:
  - a) leki,
  - b) podręczniki i przybory szkolne;
- 6) kwotę pieniężną do własnego dysponowania przez dzieci od 5. roku życia, której wysokość, nie niższą niż 0,5 % i nie wyższą niż 5 % kwoty, o której mowa w art. 78 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustala co miesiąc dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej w porozumieniu z samorządem placówki, o którym mowa w § 12;
- 7) dostęp przez całą dobę do podstawowych produktów żywnościowych oraz napojów;
- 8) dostęp do nauki, która w zależności od typu placówki opiekuńczo-wychowawczej odbywa się:

- a) w szkołach poza placówką opiekuńczo-wychowawczą,
  - b) na terenie placówki opiekuńczo-wychowawczej,
  - c) w systemie nauczania indywidualnego;
- 9) pomoc w nauce, w szczególności przy odrabianiu zadań domowych, oraz w miarę potrzeby przez udział w zajęciach wyrównawczych;
- 10) uczestnictwo, w miarę możliwości, w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych;
- 11) opłatę za pobyt w bursie lub internacie, jeżeli dziecko uczy się poza miejscowością, w której znajduje się placówka opiekuńczo-wychowawcza;
- 12) pokrycie kosztów przejazdu do i z miejsca uzasadnionego pobytu poza placówką opiekuńczo-wychowawczą.

2. Placówka opiekuńczo-wychowawcza, organizując działalność kulturalną i rekreacyjną, uwzględnia święta i inne dni wynikające z tradycji i obyczajów.

3. W placówce nie powinno jednocześnie przebywać więcej niż 30 dzieci.

4. W placówce rodzinnej może przebywać od 4 do 8 dzieci; w szczególnie uzasadnionych przypadkach liczba dzieci może ulec zmniejszeniu lub zwiększeniu.

5. Placówka opiekuńczo-wychowawcza może znajdować się w budynku, który posiada:

- 1) pokoje mieszkalne 1—5-osobowe, właściwie oświetlone, o powierzchni zapewniającej przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia, na które składają się co najmniej dla każdego dziecka:
  - a) łóżko lub tapczan,
  - b) szafka i lampka nocna,
  - c) szafa lub miejsce w szafie na przechowywanie rzeczy osobistych, odzieży i obuwia dostosowanych do pory roku,
  - d) zabawki;
- 2) łazienki z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych i toalety, w ilości umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny;
- 3) pomieszczenia do wypoczynku wyposażone w stoliki i krzesła, telewizor, gry, zabawki, książki (nie mniej niż jedno pomieszczenie na 10 dzieci);
- 4) miejsce do cichej nauki;
- 5) kuchnię;
- 6) jadalnię dla wszystkich dzieci;
- 7) aneksy kuchenne przeznaczone do zajęć kulinarnych i przyrządzania śniadań i kolacji (nie mniej niż jeden aneks kuchenny na 10 dzieci);

- 8) odpowiednio wyposażone pomieszczenia do zajęć terapeutycznych i sportowych;
- 9) pokój do spotkań z osobami odwiedzającymi;
- 10) pokój gościnny;
- 11) gabinet pielęgniarski;
- 12) pokój dla dzieci chorych;
- 13) pomieszczenie do prania i suszenia.

6. Przepisy ust. 5 pkt 2—4 i 6—13 nie dotyczą placówek, w których przebywa do 14 dzieci, placówek interwencyjnych specjalizujących się w opiece nad niemowlętami oraz placówek rodzinnych.

§ 25. W placówce opiekuńczo-wychowawczej wskaźnik zatrudnienia pracowników musi być określony w wymiarze koniecznym do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa i indywidualnej opieki oraz ma uwzględniać wiek dzieci, stan ich zdrowia i rozwoju oraz warunki lokalowe placówki opiekuńczo-wychowawczej.

§ 26. Placówka opiekuńczo-wychowawcza stwarza warunki do:

- 1) fizycznego, psychicznego i poznawczego rozwoju dziecka;
- 2) poszanowania podmiotowości dziecka, wystuchiwania jego zdania i w miarę możliwości uwzględniania jego wniosków we wszelkich dotyczących go sprawach oraz informowania dziecka o podejmowanych wobec niego działaniach;
- 3) zapewnienia poczucia bezpieczeństwa;
- 4) dbałości o poszanowanie i podtrzymanie związków emocjonalnych dziecka z rodzicami, rodzeństwem i z innymi osobami, zarówno spoza placówki opiekuńczo-wychowawczej, jak i przebywającymi lub zatrudnionymi w tej placówce;
- 5) uczenia nawiązywania więzi uczuciowych oraz związków interpersonalnych;
- 6) poszanowania potrzeb religijnych dziecka;
- 7) zapewnienia dzieciom warunków sprzyjających utrzymywaniu osobistych kontaktów z rodziną;
- 8) uczenia poszanowania tradycji i ciągłości kulturowej;
- 9) uczenia planowania i organizowania codziennych zajęć stosownie do wieku dziecka;
- 10) uczenia organizowania czasu wolnego, w tym uczestniczenia w zajęciach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych;
- 11) kształtowania u dzieci nawyków i uczenia zachowań prozdrowotnych;

- 12) przygotowywania dzieci do ponoszenia odpowiedzialności za własne postępowanie oraz uczenia samodzielności w życiu;
- 13) wyrównywania deficytów rozwojowych dzieci;
- 14) uzgadniania istotnych decyzji dotyczących dziecka z jego rodzicami lub opiekunami prawnymi.

§ 27. Specjaliści pracujący w placówce opiekuńczo-wychowawczej udzielają porad byłym wychowankom placówki opiekuńczo-wychowawczej w okresie 3 lat po opuszczeniu przez nich tej placówki.

§ 28. Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

- 1) umożliwia dzieciom regularne, osobiste i bezpośrednie kontakty z rodzicami oraz z innymi osobami bliskimi, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał lub ograniczył ich prawo do osobistych kontaktów z dzieckiem;
- 2) współpracuje, w zakresie opieki i wychowania dzieci, w szczególności z:
  - a) centrami pomocy i ośrodkami pomocy społecznej właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu rodziców dzieci,
  - b) ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi prowadzącymi poradnictwo i terapię dla rodziców dzieci,
  - c) szkołami, do których uczęszczają, i szkołami, do których uczęszczały dzieci przed umieszczeniem ich w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
  - d) sądami rodzinnymi,
  - e) kuratorami sądowymi,
  - f) organizacjami zajmującymi się statutowo pomocą rodzinom, działającymi w środowisku rodziców dzieci,
  - g) parafiami Kościoła katolickiego i jednostkami organizacyjnymi innych kościołów i związków wyznaniowych, właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania oraz deklarowaną przynależność wyznaniową rodziców i siedzibę placówki opiekuńczo-wychowawczej.

§ 29. 1. Jeżeli w placówce opiekuńczo-wychowawczej przebywa wychowanka będąca w ciąży, a placówka ta nie może zapewnić odpowiednich warunków zabezpieczających jej potrzeby wynikające z tego stanu, dyrektor placówki może starać się o skierowanie takiej wychowanki do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

2. Dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej powiadamia o stanie ciąży małoletniej wychowanki jej rodziców, opiekunów prawnych i sąd rodzinny, stosownie do sytuacji prawnej tej wychowanki.

§ 30. 1. Dyrektorem placówki opiekuńczo-wychowawczej może być osoba, która posiada:

- 1) wykształcenie wyższe magisterskie:

- a) na kierunku: pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia lub
- b) na kierunku w zakresie resocjalizacji, pracy socjalnej, pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej albo
- c) na innym kierunku uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji;

2) specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej;

3) co najmniej trzyletni staż pracy w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

2. Dyrektorem placówki rodzinnej może być osoba, która:

- 1) posiada wykształcenie średnie lub wyższe;
- 2) odbyła szkolenie dla kandydatów do prowadzenia placówek rodzinnych i otrzymała opinię ośrodka adopcyjno-opiekuńczego o posiadaniu odpowiedniego przygotowania.

§ 31. 1. W placówce opiekuńczo-wychowawczej są wymagane następujące kwalifikacje na stanowisku:

1) wychowawcy — ukończone studia wyższe:

- a) na kierunku: pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia lub
- b) na kierunku w zakresie resocjalizacji, pracy socjalnej, pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej albo
- c) na innym kierunku uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji;

2) pedagoga — ukończone wyższe studia magisterskie na kierunku pedagogika albo pedagogika specjalna;

3) psychologa — ukończone wyższe studia magisterskie na kierunku psychologia;

4) terapeuty — udokumentowane przygotowanie do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy placówki opiekuńczo-wychowawczej;

5) pracownika socjalnego — wykształcenie średnie lub wyższe uprawniające do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, z tym że osoby z wykształceniem średnim muszą mieć ukończoną specjalizację zawodową w zawodzie pracownik socjalny;

6) opiekuna dziecięcego — ukończoną szkołę medyczną przygotowującą do pracy w zawodzie opiekunki dziecięcej lub studia pedagogiczne o specjalności opiekuńczo-wychowawczej;

7) lekarza i pielęgniarki — odpowiednie wykształcenie medyczne.

2. W placówce rodzinnej wychowawca może mieć wykształcenie średnie, jeżeli posiada opinię ośrodka adopcyjno-opiekuńczego o odpowiednim przygotowaniu do prowadzenia placówki rodzinnej.

3. W placówce rodzinnej można zatrudnić tylko osobę wskazaną przez dyrektora. Może to być osoba z nim spokrewniona lub spowinowacona.

§ 32. 1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego, zwana dalej „placówką wsparcia dziennego”, zapewnia dziecku:

- 1) pomoc w nauce;
- 2) organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych;
- 3) stałą pracę z rodziną dziecka.

2. Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego, poza wymienionymi w ust. 1 formami pracy:

- 1) prowadzi w szczególności co najmniej jedną z następujących form pracy:
  - a) zajęcia socjoterapeutyczne, realizowane w stałych grupach dzieci, prowadzone przez co najmniej wychowawcę i terapeutę,
  - b) oddziaływania terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne i logopedyczne;
- 2) prowadzi indywidualne programy korekcyjne, realizowane podczas zajęć grupowych lub w kontakcie indywidualnym;
- 3) udziela pomocy w sytuacjach kryzysowych szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i jego rodziny.

3. Praca terapeuty w specjalistycznej placówce wsparcia dziennego jest poddawana superwizji lub konsultacji.

4. Placówka wsparcia dziennego może organizować hostel.

5. Placówka wsparcia dziennego zapewnia dzieciom:

- 1) przynajmniej jeden posiłek dostosowany do pory dnia i czasu przebywania;
- 2) wyposażenie:
  - a) w przedmioty potrzebne do zajęć,
  - b) w miarę możliwości w odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb.

§ 33. 1. Placówka wsparcia dziennego funkcjonuje przez cały rok, we wszystkie dni robocze, co najmniej

4 godziny dziennie w godzinach dostosowanych do potrzeb dzieci i rodziców.

2. W przypadku małej liczby dzieci wymagających opieki w placówce wsparcia dziennego ilość dni i godzin funkcjonowania placówki można wyjątkowo dostosować do lokalnych potrzeb.

3. Placówką wsparcia dziennego kieruje kierownik.

4. Organizację placówki wsparcia dziennego określa regulamin placówki opracowany przez kierownika w porozumieniu z odpowiednią jednostką samorządu terytorialnego.

5. Kierownik placówki wsparcia dziennego jest jednocześnie wychowawcą. W razie jego nieobecności placówką wsparcia dziennego kieruje osoba wyznaczona przez podmiot prowadzący.

6. Przyjmowanie dzieci do placówek wsparcia dziennego odbywa się bez skierowania.

§ 34. 1. W wykonywaniu swoich zadań placówka wsparcia dziennego o zasięgu gminnym współpracuje z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej, a placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym — z właściwym centrum pomocy.

2. Placówka wsparcia dziennego w celu wspierania funkcji opiekuńczej rodziny współpracuje z innymi podmiotami niż wymienione w ust. 1, w szczególności z pracodawcami, mediami, organizacjami pozarządowymi i środowiskami naukowymi.

§ 35. Przepisy § 9 ust. 1—7, § 12, § 21, § 22 ust. 1 i 4, § 23 ust. 1 pkt 3 i 4 i ust. 3 pkt 2 oraz § 31 ust. 1 stosuje się odpowiednio do placówek wsparcia dziennego.

§ 36. Osoby zatrudnione w dniu wejścia w życie rozporządzenia na stanowisku wychowawcy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na podstawie dotychczasowych przepisów zachowują uprawnienia do zajmowania tego stanowiska.

§ 37. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

Minister Polityki Społecznej: w z. *C. Miżejewski*

²⁾ Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia traci moc rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 września 2000 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. Nr 80, poz. 900), zachowane w mocy na podstawie art. 159 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001 i Nr 273, poz. 2703).